

ЧОВЕКЪТ И ОБЩЕСТВОТО ЗА 4. КЛАС

МАТЕРИАЛИ ЗА ГРУПОВА РАБОТА

ИЗ „ХАРТА НА КЛИЕНТА“ , МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА, 2011 г.

ОТ НАС МОЖЕТЕ ДА ОЧАКВАТЕ:

Равнопоставеност при достъп до услуги независимо от вашия пол, раса, народност, етническа принадлежност, гражданство, произход, религия или вяра, образование, убеждения, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние или всякакви други признаци.

Конфиденциалност при разглеждането на личните Ви проблеми и по отношение на информацията, която ни предоставяте.

Внимание и загриженост към вашите проблеми, любезно, търпеливо и отзивчиво отношение. Ясен, точен и достъпен език при общуването. Приятна и делова атмосфера в министерството.

Да зачитаме личното ви достойнство.

Да работим професионално.

Да поддържаме актуални всички отворени канали за достъп до информация.

Да предприемем всички необходими действия за качествено и точно предоставяне на услугите, които сме заявили, че предоставяме.

Да предоставяме в рамките на установените законови срокове заявените от нас услуги.

КАКВО ОЧАКВАМЕ ОТ ВАС:

Ще ви бъдем благодарни, ако споделяте с нас вашите предложения, мнения и препоръки. Ако искате да споделите мнението си за предлаганите от нас услуги и начина на тяхното предоставяне, можете да попълните Анкетата за обратна връзка. На безплатен за потребителите телефон **0800-11-617** може да подадете сигнал, но само за конкретна корупционна проява на служител в МТСП.

Общи отговорности: За да има приятна атмосфера, са необходими взаимно уважение, внимание и търпение.

ПРАВИЛА НА ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА С ДРУГИТЕ ХОРА В СОЦИАЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

(По *Аргайл, М., М. Хендерсън. Анатомия на човешките отношения. С., 1989, с. 323 – 328*)

Лекари и пациенти

Правила за лекарите	Правила за пациентите
<ol style="list-style-type: none"> 1. Изслушвай внимателно пациента. 2. Винаги обяснявай много ясно. 3. Бъди пряк и честен. 4. Пази получената от пациента информация в строга тайна. 5. Уважавай желанията на пациента. 6. Не критикувай пациента публично. 7. Гледай пациента в очите по време на разговор. 8. Поставай ясна диагноза. 9. Не използвай нецензурни думи в присъствие на пациента. 10. Не показвай притеснението или тревожността си пред пациента. 11. Не искай от пациента пари или материална помощ. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Питай лекаря за неща, които не са ти ясни или за които не си сигурен. 2. Давай на лекаря цялата необходима информация. 3. Внимателно следвай указанията на лекаря. 4. Бъди напълно искрен. 5. Погрижи се за личната си хигиена преди медицински преглед. 6. Не губи времето на лекаря. 7. Не предявявай неразумни претенции към времето, което ти отделя лекарят. 8. Имай доверие на лекаря. 9. Поставай проблемите си един по един.

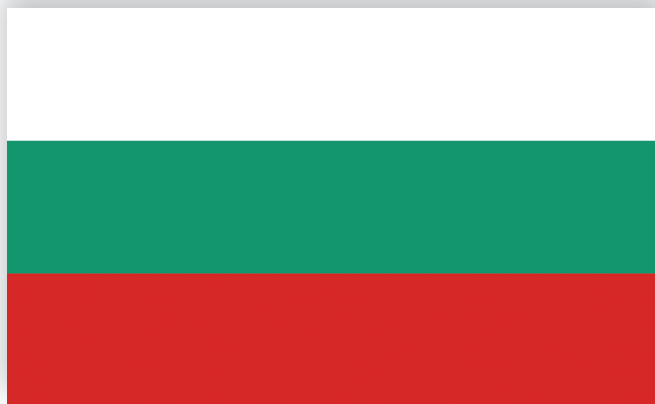
Учители и ученици

Правила за учителите	Правила за учениците
<ol style="list-style-type: none"> 1. Бъди добре информиран за това, което преподаваш. 2. Бъди справедлив към ученика. 3. Отнасяй се сериозно към работата на ученика. 4. Грижливо подготвяй уроците си. 5. Пази поверените ти тайни. 6. Уважавай правото на другия на личен живот. 7. Не давай нареждания без обяснения. 8. Не ругай в присъствието на ученика. 9. Гледай ученика в очите по време на разговор. 10. Не искай от ученика материална помощ. 11. Не разисквай личните и финансовите си проблеми пред ученика. 12. Показвай емоционална подкрепа. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Издигай и защитавай собствени идеи. 2. Проявявай инициатива, когато е възможно. 3. Изпълнявай възложените ти задачи. 4. Не бъди невъзпитан към учителя. 5. Уважавай правото на учителя на личен живот. 6. Не разкривай поверените ти тайни. 7. Гледай учителя в очите по време на разговор. 8. Не използвай нецензурни думи в присъствието на учителя. 9. Подчинявай се на нарежданията на учителя.

Герб на Република България

Национално знаме на Република България

Химн на Република България

Мила Родино

Горда Стара планина,
до ней Дунава синей,
слънце Тракия огрява,
над Пирин пламеней.

Мила Родино,
ти си земен рай,
твойта хубост,
твойта прелест,
ах, те нямат край!

Глава първа. ОСНОВНИ НАЧАЛА

Чл. 1. (1) България е република с парламентарно управление. (2) Цялата държавна власт произтича от народа. Тя се осъществява от него непосредствено и чрез органите, предвидени в тази Конституция.

Чл. 4.... (2) Република България гарантира живота, достойнството и правата на личността и създава условия за свободно развитие на човека и на гражданското общество.

Чл. 6. (1) Всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права. (2) Всички граждани са равни пред закона. Не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние...

Чл. 12. (1) Сдруженията на гражданите служат за задоволяване и защита на техните интереси. (2) Сдруженията на гражданите, включително синдикалните, не могат да си поставят политически цели и да извършват политическа дейност...

Чл. 14. Семейството, майчинството и децата са под закрила на държавата и обществото.

Глава втора. ОСНОВНИ ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ГРАЖДАНИТЕ

(...) **Чл. 28.** Всеки има право на живот. Посегателството върху човешкия живот се наказва като най-тежко престъпление.

Чл. 29. (1) Никой не може да бъде подлаган на мъчение, на жестоко, безчовечно или унижаващо отношение, както и на насилствена асимилация. (2) Никой не може да бъде подлаган на медицински, научни или други опити без неговото доброволно писмено съгласие.

Чл. 30. (1) Всеки има право на лична свобода и неприкосновеност...

Чл. 32. (1) Личният живот на гражданите е неприкосновен. Всеки има право на защита срещу незаконна намеса в личния и семейния му живот и срещу посегателство върху неговата чест, достойнство и добро име.

Чл. 33. (1) Жилището е неприкосновено. Без съгласието на обитателя му никой не може да влиза или да остава в него освен в случаите, изрично посочени в закона.

Чл. 34. (1) Свободата и тайната на кореспонденцията и на другите съобщения са неприкосновени.

Чл. 35. (1) Всеки има право свободно да избира сво-

ето местожителство, да се придвижва по територията на страната и да напуска нейните предели.

Чл. 36. (1) Изучаването и ползването на българския език е право и задължение на българските граждани. (2) Гражданите, за които българският език не е майчин, имат право наред със задължителното изучаване на българския език да изучават и ползват своя език.

Чл. 37. (1) Свободата на съвестта, свободата на мисълта и изборът на вероизповедание и на религиозни или атеистични възгледи са ненакърними.

Чл. 39. (1) Всеки има право да изразява мнение и да го разпространява чрез слово – писмено или устно, чрез звук, изображение или по друг начин.

Чл. 41. (1) Всеки има право да търси, получава и разпространява информация. Осъществяването на това право не може да бъде насочено срещу правата и доброто име на другите граждани, както и срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и морала. (2) Гражданите имат право на информация от държавен орган или учреждение по въпроси, които представляват за тях законен интерес...

Чл. 42. (1) Гражданите, навършили 18 години, с изключение на поставените под запрещение и изтърпяващите наказание лишаване от свобода, имат право да избират държавни и местни органи и да участват в допитвания до народа.

Чл. 47. (1) Отглеждането и възпитанието на децата до пълнолетието им е право и задължение на техните родители и се подпомага от държавата.

Чл. 48. (1) Гражданите имат право на труд. Държавата се грижи за създаване на условия за осъществяване на това право. (2) Държавата създава условия за осъществяване на правото на труд на лицата с физически и психически увреждания...

Чл. 53. (1) Всеки има право на образование...

Чл. 54. (1) Всеки има право да се ползва от националните и общочовешките културни ценности, както и да развива своята култура в съответствие с етническата си принадлежност, което се признава и гарантира от закона...

Чл. 58. (1) Гражданите са длъжни да спазват и изпълняват Конституцията и законите. Те са длъжни да зачитат правата и законните интереси на другите. (2) Религиозните и другите убеждения не са основание за отказ да се изпълняват задълженията, установени в Конституцията...

Чл. 60. (1) Гражданите са длъжни да плащат данъци и такси, установени със закон, съобразно техните доходи и имущество.

Карта на Балканския полуостров*

* Оцветени са само териториите, които са на Балканския полуостров.

Знамето на Европейския съюз

- Държави основателки на Европейската общност
- Държави, приети през 1973 г.
- Държава, приета през 1981 г.
- Държави, приети през 1986 г.
- Държави, приети в ЕС през 1995 г.
- Десетте държави, приети през 2004 г.
- Държави, приети на 1 януари 2007 г.
- Държави кандидатки

Етапи на изграждането и разширението на ЕС

ЧОВЕКЪТ И ОБЩЕСТВОТО ЗА 4. КЛАС

Панагюрското съкровище

Бронзова глава на огрския цар Севт III

Вълчитрънското съкровище

Свещарската гробница

Казанлъшката гробница

СРЕДНОВЕКОВНО НАСЛЕДСТВО НА БЪГАРИЯ

Стенопис от Боянската църква, XIII в.

Страница от Лондонското евангелие на цар Иван Александър, XIV в.

Рилският манастир, основан през X в.

Скалните църкви при с. Иваново, Русенско, XIV в.

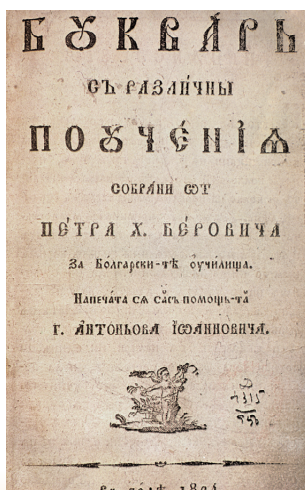
Магарският конник, VIII в.

Паисий Хилендарски. Из „История славянобългарска“, 1762 г.

Внимавайте вие, читатели и слушатели, роде български, които обичате и имате присърце своя род и своето българско отечество... Четете и знайте, за да не бивате подигравани и укорявани от други племена и народи... Преписвайте тая историѝца... и пазете я да не изчезне! Но някои не обичат да знаят за своя български род, а се учат да четат и говорят по гръцки и се срамуват да се нарекат българи. О, неразумни и юроде! Защо се срамуваш да се наречеш българин и не четеш, и не говориш на своя език? Или българите не са имали царство и държава? Толкова години са царували и са били славно и прочути по цялата земя... От целия славянски род първо те са се нарекли царе, първо те са имали патриарх, първо те са се кръстили... и първите славянски светци просияли от българския род и език.

Куюмджиевата къща в Пловдив, 1817 г.

Титулна страница на „Рибния буквар“, 1824 г.

Васил Левски в униформа

Васил Левски. Из „Нареда на работниците за освобождение на българския народ“, 1871 г.

Цел. С една обща революция да се направи коренно преобразуване на сегашната държавна деспотско-тиранска система и да се замени с демократска република (народно управление) на същото това място, което са нашите прагеди със силата на оръжието и със своята свята кръв откупили... да се издигне храм на истината и правата свобода и турският чорбаджилък да даде място на съгласието, братството и съвършеното равенство между всички народности. Българи, турци, евреи и прочие ще бъдат равноправни във всяко отношение: било във вяра, било в народност, било в гражданско отношение, било в каквото и да е било. Всички ще спадат под един общ закон, който по вишегласие на всички народности ще се избере.

Родната къща на Левски в Карлово

Любен Каравелов. Из статията „Мои братя“, 1869 г.

Който иска народна свобода, свободна държава и човешки правдини, той трябва да се приготви мъжки и да употреби всичките си сили, всичките си старания и всичките си средства, които са потребни за бой, т.е. да прежали живота си... Освен това, българското движение трябва да стане извънредно, а не отвън, както то биваше досега, защото напразно ще се пролива българската кръв... И така, нека младите, умните и честните глави въстанат, за да обновим българския живот... Братя българи! Вярвайте в своите сили и надейте се на своите мишници! От нас зависи спасението на България.

Самарското знаме – худ. Ярослав Вешин, 1911 г.

Паметникът на Шипка

ИЗ ТЪРНОВСКАТА КОНСТИТУЦИЯ, 16 АПРИЛ 1879 г.

ЧОВЕКЪТ И ОБЩЕСТВОТО ЗА 4. КЛАС

- 5. Князът е върховен представител и глава на държавата...
- 9. Законодателната власт принадлежи на княза и на народното представителство...
- 10. Князът утвърждава и обнародва приетите от Народното събрание закони...
- 11. Князът е върховен началник на всички въоръжени сили в Княжеството...
- 12. Изпълнителната власт принадлежи на княза; всички органи на тая власт действат от негово име и под негов върховен надзор.
- 13. Съдебната власт... принадлежи на съдебните места и лица, които действат от името на княза...
- 17. Князът е представител на Княжеството във всичките му отношения с чуждите държави...
- 37. Господстваща в Българското княжество вяра е православно-християнската от източно изповедание...
- 40. Християните от неправославно изповедание и друговерците... се ползват със свобода на вероизповеданието си...
- 44. Нито един закон не може да се издаде, допълни, измени и отмени, докато по-напред не се обсъди и приеме от Народното събрание...
- 57. Всички български поданици са равни пред закона...

- 61. Никои в Българското княжество не може нито да купува, нито да продава човешки същества. Всеки роб от какъвто и пол, вяра и народност да бъде, свободен става, щом стъпи на българска територия...
- 67. Правата на собствеността са неприкосновени...
- 75. Никому не може да се наложи наказание, което не е установено от законите. Мъчения при каквото да е обвинение, също и конфискуване на имот се забраняват...
- 78. Първоначалното учение е безплатно и задължително...
- 79. Печатът е свободен...
- 82. Жителите на Българското княжество имат право да се събират мирно и без оръжие, за да обсъждат всякакви въпроси...
- 83. Българските граждани имат право да съставляват дружества без всякаво предварително разрешение, стига целта и средствата на тия дружества да не принасят вреда на държавния и обществен порядък, на религията и добрите нрави.

Обявяването на независимостта на България. Цар Фердинанд и министри на историческия хълм Царевец, 22 септември, 1908 г.

Манифестът на цар Фердинанд за обявяване на независимостта

Княз Александър I (1879 – 1886)

Държавният герб на Княжество България

